

Museus en transformació

 quaderndelesidees.press/museus-en-transformacio/

February 9, 2020

El museu hauria de transformar-se al mateix ritme que ho fa el seu entorn social. El debat sobre com mantenir les tasques tradicionals dels museus i com sumar les noves, derivades de les transformacions col·lectives i tecnològiques, que a més, apareixen a molta més velocitat que les possibilitats d'entomar-les, genera un endarreriment constant. Els tres blocs definits fa anys pel Consell Internacional dels Museus (ICOM) de conservar, fer recerca i difondre, no es poden fer ara com es feien abans. S'ha transformat tot, la mirada, l'eina, el mètode, l'objectiu i el públic. El que és obvi és que sense una vinculació social, tot perd sentit.

Des dels museus d'art hem d'enfocar els continguts, inevitablement, també des d'una perspectiva social i ja no únicament acadèmica. L'art té la capacitat evocadora de traslladar-nos a una altra època, a una altra cultura, a una realitat personal, però alhora també ens interpel·la avui i ara, en el present, provocant-nos emocions i sensacions, l'art és viu, viu en tant que és observat, contemplat, admirat, i hem de contribuir a fer un bon pont en aquesta aproximació

Imatge d'Imanol Buissan.

entre l'objecte i el subjecte. L'art ens ha de conduir a l'essència de l'ésser humà.

El patrimoni cultural és un llegat heretat que ens explica la nostra cultura i que ens ha de permetre repensar, ha de poder formar part del nostre creixement com a individu i com a suma d'individus. Els museus, com a centres oberts, la majoria públics en aquest país, han de treballar amb aquest compromís vers el col·lectiu i transmetre determinats valors sobre una societat diversa i plural. Per fer-ho cal dissenyar recursos i programes específics, que aportin un espai de trobada comú, amable i alhora profund. Amb la banalitat i la rapidesa serem fugaços i estèrils, el contrari del que cal ser per poder tenir un mínim de calat en el pensament.

En un moment històric com l'actual, a partir de la nova onada del moviment feminista, el paper de la dona, la seva visibilitat i les seves reivindicacions es posen sobre la taula amb contundència. Però ara la lluita s'ha dut més enllà i nous corrents, com ara la teoria *queer*, proposen la desconstrucció de les categories de sexe i gènere, i aposten per la performativitat de gènere. Així, la lluita feminista s'uneix a la dels col·lectius LGTBIQ+. I trencant aquestes categories, també es lluita per alliberar l'home de la noció tradicional de masculinitat, de virilitat i del poder. Aquesta important evolució en l'aproximació als gèneres i a la identitat s'ha de visualitzar en els discursos oferts des de les institucions que custodien art, tant en les presentacions dels espais permanents, que han de revisar-se, des de l'enfocament fins a les designacions passant per la selecció del que es mostra, com també en la programació d'exposicions i activitats de caire més efímer. Visualitzar cossos amb un nou fil conductor, recorrent cronologies a partir d'altres temàtiques, evidenciant els arquetips que tradicionalment s'han associat a la feminitat i a la masculinitat, trencant els tòpics sobre els processos de creació, analitzant d'altres maneres les biografies dels artistes. S'haurien de dinamitar les idees i els dogmes que limiten, els horitzons sobre les identitats han d'esclatar.

Per poder fer aquesta transformació cal primer destruir i tornar a aixecar. Regenerar la manera de fer des de la part més teòrica fins al detall més pràctic. No és senzill. Les inèrcies actuen amb pes. Encara no som capaços de respondre quantes dones hi ha presents en les col·leccions dels museus del país, de tot el país, i de moltes de les presents, en sabem poca cosa. Tampoc hi ha un mapa sobre quines també es mereixerien ser-hi encara que no hi constin.

Tampoc s'han transformat en els museus els relats sobre gènere que ja han estat treballats en altres països. Exposicions, publicacions, activitats, accions al voltant de gènere, identitat, transgènere, n'hi ha, però s'han fet aïlladament, no hi ha un registre, ni una pauta, ni un full de ruta.

És per aquest motiu que des de la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya hem creat una comissió que s'ocupa de com poder desenvolupar aquesta transformació sobre la mirada del gènere als museus. Posar en comú la feina feta, revisar dates i noms, reflexionar sobre els discursos, i alhora vincular-se amb qui estigui fent recerca en aquest àmbit. Hi ha diferents nuclis, però no estan units. El sector universitari i altres xarxes temàtiques de museus del país, com la d'història, fa temps que s'endinsen pel

mateix sender. Hem d'unir esforços i traçar camins comuns de base, malgrat les inevitables especialitats.

A continuació farem un resum, a tall d'exemple, d'algunes accions recents realitzades en aquesta línia:

Museu d'Art de Cerdanyola i Museu Abelló de Mollet

Exposició temporal «**L'home nu, tot despullant els arquetips de la masculinitat**», amb l'ajut de la Diputació de Barcelona. El nu masculí roman amagat a les calaixeres de les reserves mentre que les dones queden relegades a ser protagonistes passives de les fantasies masculines heteronormatives.

Imatge d'Imanol Buissan.

«Nude and naked. Tot despullant Ismael Smith».

Exposició que volia visibilitzar les diverses maneres d'estimar, d'identificar-se i de sentir-se i treballar amb col·lectius que qüestionen els rols de gènere i la mateixa identitat, ampliant la visió al no-gènere, la intersexualitat, etc. Fer emergir l'orientació sexual de l'artista per tal d'explicar la seva obra i establir referents amb la societat actual.

«**Les muses del MAC. Dones artistes protagonistes**». Programa que es porta a terme amb l'alumnat de pràctiques de la UAB per visibilitzar el paper actiu de la dona en la creació artística, tot trencant la perspectiva heteropatriarcal, elaborant fitxes amb les dones reals i anònimes que apareixen a la col·lecció: models, artistes, comitents, familiars, etc.

Museu de l'Empordà

La visió de gènere s'aplica a la **política d'adquisicions** amb l'objectiu d'augmentar la presència de dones artistes a la col·lecció alhora que el projecte de recerca a l'entorn de la **dona creadora i promotora de les arts** en una primera fase es presentarà l'any 2020 incloent totes les dones nascudes fins al 1936.

Museu Frederic Marès

Ofereix una visita dinamitzada a públic escolar de 2n cicle d'ESO i batxillerat que porta per nom «**Una habitació pròpia. Diferència, igualtat i equitat de les dones al segle XIX**».

Museu d'Art de Girona

Recentment ha organitzat exposicions antològiques recuperant les figures de dones artistes de la talla **d'Olga Sacharoff o Mela Mutter**, analitzant la seva trajectòria en el context del moment. També ha endegat un itinerari per sales de romànic i gòtic «**En clau de dona**» fent aflorar les dones i la seva història, línia a la qual afegiran noves sales en el futur.

Biblioteca Museu Víctor Balaguer

Fa uns anys que proposa una activitat mensual sota el títol «**Chill out de mites i art**» on en cada sessió s'analitza l'arquetip d'una figura mitològica femenina. Han desfilat per l'activitat personatges com Pasífae, Andròmeda, Dànae, Dejanira, Lucrecia, Circe, Penèlope, Persèfone, entre d'altres, sempre amb la mirada sobre la feminitat. Actualment es repeteix cada sessió tres vegades atesa l'afluència de públic que s'ha anat fidelitzant amb els anys.

Mireia Rosich

(Comissió tècnica sobre identitats i gènere de la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya)
